

Izveštaj o realizaciji projekata za obezbjeđenje podsticaja za korišćenje obnovljivih izvora energije na strani potrošnje

Shodno Programu rada Vlade za 2015. godinu, Ministarstvo ekonomije je pripremio Izveštaj sa pregledom aktivnosti na projektima za obezbjeđenje podsticaja za korišćenje obnovljivih izvora energije na strani potrošnje i to:

1. MONTESOL - Projekat beskamatnih kredita za ugradnju solarnih sistema za zagrijavanje vode za domaćinstva
2. ENERGY WOOD - Projekat beskamatnih kredita za ugradnju sistema za grijanje na moderne oblike biomase za domaćinstva

MONTESOL - Projekat beskamatnih kredita za ugradnju solarnih sistema za zagrijavanje vode za domaćinstva

Ministarstvo ekonomije Crne Gore u saradnji sa partnerima - Programom Ujedinjenih nacija za životnu sredinu (UNEP) i italijanskim Ministarstvom životne sredine, kopna i mora (IMELS) je u prethodnom periodu realizovalo projekat Montesol, koji je imao za cilj uspostavljanje atraktivnog i održivog finansijskog mehanizma za obezbjeđivanje kredita za domaćinstva za ugradnju solarnih kolektora. Za potrebe Montesol projekta obezbjeđena su sredstva u visini od 1 milion USD, koja su bila predviđena za implementaciju i subvencioniranje kamatne stope kod komercijalnih banaka.

Ministarstvo ekonomije je 16. februara 2011. godine objavilo Javni poziv za izbor banaka, partnera na projektu, od tri pristigle ponude Ministarstvo ekonomije je postiglo dogovor sa dvije banke, NLB Montenegrobankom i Hipo Alpe Adria bankom, po sledećim uslovima: nominalna kamatna stopa na godišnjem nivou je 7%, pasivna nominalna kamatna stopa na depozite je 0,50% i nadoknada za obradu kredita od 1%.

Objavljen je i Javni poziv za izbor kvalifikovanih distributera/instalatera, 14. aprila 2011. godine. Nakon evaluacije prispjelih ponuda, 12 firmi je steklo status kvalifikovanog distributera/instalatera i to: Tedeko Solar Energy, Termoinženjering d.o.o, AMG Eco engineering, Dalir d.o.o, SECG, ETG grupa, Solaria, Denikoo, Sistem d.o.o, Soleks d.o.o, Mikromont d.o.o, Ening d.o.o.

Projekat je zvanično počeo 4. jula 2011. godine, potpisivanjem sporazuma o saradnji sa bankama i kvalifikovanim distributerima/instalaterima.

Na samom početku projekta, građani su bili u prilici da apliciraju za beskamatne kredite u iznosima od 1350, 1800 i 2250 eura, sa periodima otplate od 3, 5 i 7 godina.

Nakon što je utvrđeno da je ovakav finansijski mehanizam predstavljao barijeru određenom broju građana, a uz prethodno obavljene konsultacije sa bankama i UNEP-om, odlučeno je da se finansijski mehanizam dodatno poboljša, na način da je maksimalni iznos kredita povećan na iznos od 5000,00 eura i uveden je fleksibilan period otplate do 7 godina. Takođe je pružena mogućnost da postojeći distributeri/instalateri prošire svoje ponude i da druge zainteresovane kompanije budu uključene u ovaj projekat. Ministarstvo ekonomije je, 1. marta 2012. godine, raspisalo Javni poziv za dostavljanje ponuda i nakon sprovedene evaluacije, 13 kompanija (AMG Eco engineering, BB Solar, B.S.B d.o.o, Denikoo d.o.o, Ening d.o.o, ETG grupa, Mikromont d.o.o, Nemo-mont d.o.o, SECG, Sistem d.o.o, Solaria, Tedeko Solar Energy, Termoinženjering) je steklo status kvalifikovanog distributera/instalatera na projektu Montesol.

Prema Sporazumu o saradnji koji je, u maju 2011. godine, potpisan između Ministarstva ekonomije i Programa Ujedinjenih nacija za životnu sredinu, bilo je planirano da se projekat Montesol realizuje do 31. avgusta 2012. godine. Kako sredstva koja su namijenjena za ovaj projekat nijesu potrošena planiranom dinamikom, realizacija projekta je produžena do 31. avgusta 2013. godine, potpisivanjem 1. Amandmana sporazuma. Nakon usvajanja drugog amandmana na sjednici Vlade Crne Gore, od 07. 11. 2013. godine, kojim je projekat produžen do 31. decembra 2013. godine, Ministarstvo ekonomije je u saradnji sa predstavnicima UNEP-a izradilo predloge 3. i 4. amandmana, koji će omogućiti trajanje projekta do 28. februara 2016. godine.

Od samog početka, interesovanje za sam projekat je bilo veliko, ali se mali procenat zainteresovanih odlučio za ugradnju samog sistema. Razlozi za ovakvu situaciju su višestruki. Prije svega to je slaba svijest građana o

energetskoj efikasnosti i obnovljivim izvorima energije, donekle slaba kupovna moć građana, kao i kreditna prezaduženost. Takođe, bitan razlog je i nedovoljna informisanost građana o bitnim činjenicama vezanim za projekat, bez obzira na sveobuhvatnu i kontinuiranu promotivnu kampanju.

Projekat je promovisan putem štampanih i elektronskih medija, a u sklopu kontinuiranih promotivnih aktivnosti, izrađen je i edukativni TV spot sa ciljem bolje promocije projekta i podizanja svijesti građana. Na ovaj način, preduzeti su svi neophodni koraci kako bi se građani edukovali o jednostavnom i isplativom modelu uštede električne energije, a finansijski mehanizam projekta Montesol je približen građanima.

Do sada je oko 140 domaćinstava ugradilo solarni sistem u okviru ovog projekta.

Budžetom projekta planirano je ukupno 848.670,00 \$, od čega: 750.000,00 \$ za subvenciju kamatne stope i naknada za obradu kredita; 40.000,00 \$ za promociju projekta i marketinške aktivnosti; 48.670,00 \$ za jačanje kapaciteta učesnika u projektu (distributeri/instalateri, banke); 10.000,00 \$ za upravljanje projektom.

S obzirom da je potrošeno samo 35% predviđenih sredstava, Ministarstvo ekonomije je u saradnji sa UNEP-om planiralo proširenje projekta i na određen broj pravnih lica iz turističkog sektora, koji u skladu sa članom 90. Zakona o turizmu (tačka 1. i 2.) spadaju u primarne i komplementarne ugostiteljske objekte. Nakon proširenja projekta, iznos kredita za pravna lica bi bio povećan (do 50.000 €), sa periodom otplate do 7 godina i 0 % kamatne stope, za korisnike kredita. Potpisivanjem 3. i 4. amandmana, kreiran je pravni osnov za proširenje projekta koje je podrazumijevalo definisanje novih projektnih procedura i niza propratnih dokumenata koji bi omogućili pravnim licima iz sektora turizma da apliciraju za beskamratne kredite u okviru projekta. Na ovaj način bi se dodatno pospješio razvoj tržišta u oblasti obnovljivih izvora energije, kao i valorizacija značajnog potencijala Crne Gore u pogledu solarne energije.

Neophodan preduslov za realizaciju prethodno navedenog proširenja projekta, bila je realizacija drugog transfera sredstava, a u skladu sa potpisanim Amandmanima na Sporazum o saradnji između Ministarstva ekonomije i UNEP-a. Međutim, predstavnici UNEP-a su 21. aprila 2015. godine, obavijestili Ministarstvo ekonomije da UNEP više nije u mogućnosti da ispuni obaveze preuzete Sporazumom o saradnji. Naime, italijansko Ministarstvo za zaštitu životne sredine, kopna i mora je, kao donator projekta, zvanično obavijestilo UNEP da više nije u mogućnosti da implementira donatorske sporazume putem kojih je ovaj projekat finansiran, te je stoga tražilo od UNEP-a da obustavi aktivnosti u Crnoj Gori. Imajući u vidu višestruki značaj projekta Montesol, ali i planirano proširenje projekta na pravna lica iz sektora turizma, Ministarstvo ekonomije je u komunikaciji sa UNEP-om, nastojalo da se pronađe rješenje za novonastalu situaciju. Međutim, u dopisu od 7.jula 2015. godine, predstavnici UNEP-a su naveli da iz razloga više sile, koja se ne pripisuje. Ministarstvu ekonomije Crne Gore, Sporazum o projektnoj saradnji mora biti raskinut. Shodno zaključcima Vlade Crne Gore, sa sjednice održane 20. avgusta 2015. godine, Ministarstvo ekonomije će sprovesti odgovarajuću proceduru raskida Sporazuma o saradnji sa UNEP-om.

ENERGY WOOD - Projekat beskamratnih kredita za ugradnju sistema za grijanje na moderne oblike biomase za domaćinstva

Ministarstvo ekonomije Crne Gore je, u saradnji sa Luksemburškom agencijom za razvojnu saradnju (Lux-Development), implementiralo program ENERGY WOOD, koji je imao za cilj uspostavljanje atraktivnog i održivog finansijskog mehanizma za obezbjeđivanje kredita za domaćinstva za ugradnju sistema za grijanje (kotlova i peći) na moderne oblike biomase (pelet, briket). Sredstva za implementaciju ENERGY WOOD programa, u iznosu od 130.000 €, obezbijeđena su u okviru FODEMO projekta (Razvoj šumarstva u Crnoj Gori), koji se finansira od strane Vlade Velikog Vojvodstva Luksemburga.

Ciljevi ovog programa su bili: smanjenje kamatnih stopa za klijente, smanjenje rizika za ulazak finansijskih institucija u novi segment tržišta, podsticanje razvoja partnerstava između komercijalnih banaka i distributera opreme za grijanje na biomasu, kao i smanjenje ukupnih emisija gasova staklene bašte kroz ugradnju sistema grijanja na biomasu. Kada je riječ o krajnjim potrošačima odnosno korisnicima kredita, cilj programa je da se domaćinstvima u Crnoj Gori ponudi mogućnost ostvarivanja ekonomskih i energetskih ušteda korišćenjem sistema grijanja na biomasu, koji bi bili kupljeni preko potrošačkih kredita.

Povoljnost koje je nudio program ENERGY WOOD:

- Mogući pojedinačni iznosi kredita do 3500 € za domaćinstva, sa periodom otplate do 5 godina, sa kamatnom stopom od 0%,
- Pojednostavljene procedura i administrativnih kanala u cilju olakšavanja brze i efikasne procedure odobravanja i isplate kredita sa ugradnju sistema na grijanje na biomasu, uključujući i smanjenje naknada za obradu kredita,
- Kvalifikovani distributeri/instalateri obezbjeđuju 1 (jednu) godinu garantnog perioda za potpun ili djelimičan kvar (osim ako su pitanju neadekvatni uslovi za rad ili neadekvatno rukovanje),
- Kvalifikovani distributeri/instalateri su odgovorni za pružanje usluga održavanja ugrađenih sistema tokom i nakon perioda garancije.

Program ENERGY WOOD je zvanično otpočeo u avgustu 2013. godine potpisivanjem Sporazuma između Lux-Development-a i Ministarstva ekonomije. U periodu avgust-oktobar 2013. godine Ministarstvo ekonomije zajedno sa Lux-Development-om je uspjelo da uspostavi finansijski mehanizam i organizuje uključjenje drugih subjekata koji su neophodni za implementaciju Programa i to: ovlašćenih distributera/instalatera (9 crnogorskih kompanija) i banaka (2 lokalne banke).

Aktivnosti i rezultati

Aktivnost 1: Uspostavljanje mehanizma u okviru programa ENERGY WOOD

Avgust 2013. – Ministarstvo ekonomije je objavilo javni poziv za izbor kompanija zainteresovanih da učestvuju u programu ENERGY WOOD;

Septembar 2013 - Vlade Velikog Vojvodstva Luksemburga je kroz Program FODEMO izvršila transfer sredstava za subvenciju kamata za kredite za nabavku sistema grijanja na moderne oblike biomase. Ukupni iznos sredstava opredjeljenih za kamate je 100.000,00 € dok je 30.000,00 € namijenjeno za menadžment i promociji Programa;

Oktober 2013. – Ministarstvo ekonomije je odabralo 2 partnerske banke na projektu: Hypo Alpe Adria i NLB Montenegro banku i svakoj od njih prenijela po 50.000,00 za subvenciju kamatnih stopa;

Oktober 2013. – Ministarstvo ekonomije je izvršilo evaluaciju pristiglih ponuda i izabralo 9 ovlašćenih distributera/instalatera koji mogu učestvovati u implementaciji Programa i to: BB Solar d.o.o, Elektrovod d.o.o, Ening d.o.o, ETG Grupa d.o.o, Home Systems d.o.o, Mikromont d.o.o, Matino Company d.o.o/Grijanje d.o.o, Plam Inženjering d.o.o i Tedeko Solar Energy d.o.o;

Oktober/Novembar 2013. – Dvije odabrane banke su otpočele odobravanje kredita za ugradnju sistema na moderne oblike biomase i to:

1. Hypo Alpe Adria banka – 10/10/2013,
2. NLB Montenegrobanka – 31/10/2013.

Aktivnost 2: Promotivne aktivnosti na Programu ENERGY WOOD

Implementacija Programa podrazumijeva i sprovođenje određenih promotivnih aktivnosti u cilju poboljšanja vidljivosti Programa i podizanja svijesti potencijalnih korisnika o ovom načinu grijanja prostora.

Septembar 2013. – Program ENERGY WOOD je promovisan na Sajmu energetike u Budvi – Ministarstvo ekonomije je organizovalo štand tokom čitavog trajanja sajma na kojem su dijeljeni promotivni materijali, kao i okrugli sto na temu energetske efikasnosti/korišćenja obnovljivih izvora energije.

Novembar 2013. – Ministarstvo ekonomije je potpisalo ugovor sa "Gondor produkcijom" za pripremu i emitovanje radijske reklame Programa.

Nov 2013. – Jan 2014. – Reklama Programa ENERGY WOOD je emitovana na 8 radio stanica, 5 puta dnevno.

Aktivnost 3: Realizacija beskamatnih kredita u okviru Programa ENERGY WOOD

Oktober 2013. – Jun 2014. – Dvije partnerske banke su u ovom periodu odobrile oko 220 kredita za ugradnju sistema na grijanje na biomasu i plasirale sva opredjeljena sredstva namijenjena za subvenciju kamatnih stopa.

Februar/Mart 2014. – S obzirom da sva sredstva za promotivne aktivnosti nijesu utrošene, a da su banke u relativno kratkom roku potrošile sredstva za subvenciju kamatnih stopa, Ministarstvo ekonomije je uz saglasnost Lux-Development-a izvršilo realokaciju 14.270,00 Eura i opredijelilo ih za subvenciju kamatnih stopa.

Aktivnost 4: Sprovođenje tehničkog monitoringa i inspekciju ugrađenih sistema grijanja u okviru Programa ENERGY WOOD

April/Jul 2014. – Sprovedena je procedura za izbor i potpisan je ugovor sa konsultantom za tehnički monitoring i inspekciju ugrađenih sistema.

Avgust/Novembar 2014. – Tehnički monitoring i inspekcija ugrađenih sistema vršeno je u cilju kontrole kvaliteta implementacije programa i sagledavanja postignutih rezultata. Tehnički monitoring i inspekciju izvršilo je nezavisno tehničko lice. Ministarstvo ekonomije je izvršilo odabir i organizovalo obilazak lokacija, na kojima je izvršena inspekcija instaliranih sistema grijanja na biomasu.

Sprovedeni tehnički monitoring i inspekcija obuhvatio je 80 korisnika koji su ugradili sisteme za grijanje na moderne oblike biomase kroz Program. Sa svih 80 korisnika je obavljen razgovor telefonskim putem i popunjen je unaprijed pripremljen upitnik. Pored toga, za 15 korisnika je urađen i inspekcijski pregled na terenu, odnosno posjeta lokaciji. U nastavku su dati sumarni zaključci za sisteme obuhvaćene tehničkim monitoringom i inspekcijom:

- Korisnici sistema su skoro u stoprocentnom iznosu zadovoljni ugrađenim sistemom (samo 1 korisnik je vratio sistem),
- Korisnici su zadovoljni saradnjom i komunikacijom sa ovlašćenim distributerima/instalaterima u okviru Programa,
- U 13 slučajeva su postojali određeni manji problemi u radu sistema, a koji su vrlo brzo otklonjeni intervencijom ovlašćenog distributera/instalatera,
- Određeni broj korisnika nije koristio pelet u prošloj grejnoj sezoni, jer su imali već pripremljene zalihe nekog drugog energenta (najčešće drvo, ugalj),
- Značajan broj korisnika oko 25-30% smatra da je cijena peleta previsoka i da, u što skorije vrijeme, treba stvarati uslove za lokalnu proizvodnju peleta, kako bi se ova cijena smanjila,
- U 10 slučajeva, obuhvaćenih inspekcijom, utvrđeno je da su ugrađeni sistemi/prateća oprema koja nije mogla/smjela biti finansirana iz sredstava kredita i za te slučajeve je Ministarstvo ekonomije preuzelo odgovarajuće mjere.

Februar/Mart 2015. – Na osnovu izvještaja tehničkog monitoringa i inspekcije i dodatnih mehanizama kontrole implementacije programa ENERGY WOOD Ministarstvo ekonomije je od kvalifikovanih distributera/instalatera na Programu zahtijevalo povraćaj nepravilno upotrijebljenih sredstava u iznosu 6.312,06 Eura. Povraćaj sredstava je realizovan direktno prema partnerskim bankama koje su ta sredstva, prema nalogu Ministarstva ekonomije odredile za odobravanje dodatnog broja beskamatnih kredita za ugradnju sistema grijanja na moderne oblike biomase.

Aktivnost 5: Angažovanje finansijske revizije na Programa ENERGY WOOD

Mart/Jul 2015. – Ministarstvo ekonomije je shodno obavezi iz Sporazuma sa donatorom Lux-Dev i sproveo postupak izbora i angažovanja konsultanta za finansijsku reviziju. Ugovor o pružanju ove usluge je potpisan sa firmom VM Kod d.o.o iz Podgorice i planira se da bude okončan 21.10.2015. godine.

ENERGY WOOD II-beskamatni krediti za ugradnju sistema za grijanje na moderne oblike biomase

Ministarstvo ekonomije Crne Gore je obezbijedilo grant od Vlade Kraljevine Norveške u iznosu od 2.200.000 norveških kruna (NOK) u cilju pokretanja programa koji će domaćinstvima u Crnoj Gori obezbijediti beskamatne kredite za ugradnju sistema za grijanje na moderne oblike biomase (pelet, briket) - ENERGY WOOD II.

Implementacija ovog programa, koji ima za cilj ostvarivanje značajnog smanjenja emisija CO₂ u sektoru domaćinstava, doprinijeće i razvoju tržišta sistema grijanja na biomasu.

Program je osmišljen da ponudi atraktivan i održiv finansijski mehanizam za ostvarivanje beskamatnih kredita

za instaliranje sistema grijanja na biomasu i biće koordinisan od strane Ministarstva ekonomije.

Domaćinstva će biti u prilici da apliciraju za beskamratne kredite do maksimalnog iznosa do 3500,00 eura, sa rokom otplate do 5 godina za ugradnju sistema grijanja na moderne oblike biomase.

Sredstva ovog programa koristiće se za implementaciju i subvencionisanje kamatnih stopa i naknada za obradu kredita komercijalnih banaka.

Ministarstvo ekonomije je 17.04.2015. godine objavilo Javni poziv distributerima/instalaterima za učešće u programu Energy Wood II. Nakon evaluacije prispjelih ponuda, 10 ponuđača je izabrano za kvalifikovane distributere/instalatere u okviru programa Energy Wood II (Denikoo, Ening, Elektrovod, Home systems, Mikromont, M-energo inženjering, konzorcijum Matino company i grijanje, Plam inženjering, konzorcijum Tedeko Solar Energy i Mazor, Veneta Plamen). S tim u vezi, Ministarstvo ekonomije je u 26.8.2015. godine, potpisalo Sporazume o saradnji sa kvalifikovanim distributerima/instalaterima.

Pored toga, Ministarstvo ekonomije je 16.06.2015 godine, započelo odgovarajuću proceduru odabira banaka koje će biti izabrane za učešće u programu Energy Wood II. Po okončanju ovog procesa, stekli su se uslovi da sledeće banke budu uključene u program, i to: NLB Montenegrobanka, Hypo Alpe Adria banka, Hipotekarna banka, Prva banka i Atlas banka). Shodno tome, Ministarstvo ekonomije je 02.09.2015 godine, sa ovim bankama potpisalo odgovarajuće Sporazume o saradnji.

Imajući u vidu činjenicu da je značajan dio pripremnih aktivnosti sproveden, planirano je da realizacija programa Energy Wood II otpočne sredinom septembra tekuće godine.